

ВПРОВАДЖЕННЯ МОДУЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

О.В.ТІМЕЦЬ кандидат педагогічних наук, **Ю.М. СІДИХ**

Зміни в організації навчально-виховного процесу можуть забезпечити якісне та методично-правильне використання сучасних освітніх технологій, серед яких чільне місце посідає технологія модульного навчання як сукупність психолого-педагогічних методів і заходів, методичних прийомів і засобів та інформаційно-технологічної бази у поєднанні з педагогічною майстерністю вчителя, спрямованих на розвиток позитивної «Я-концепції» всіх учасників навчально-виховного процесу задля досягнення певної дидактичної мети.

Одним із шляхів вирішення проблеми модернізації вітчизняної системи освіти є впровадження компетентнісного підходу до організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах. Учитель одержав можливість орієнтуватися на творчий підхід до організації процесу навчання та виховання: обирати програми та підручники з альтернативних варіантів [3], складати і використовувати на практиці власні програми і навчальні матеріали до них [2] обґрунтовувати та розробляти напрямки освітньої та виховної роботи. Нові умови життя суспільства зобов'язують школу докорінно змінити зміст і методи діяльності, робити навчання більш гнучким, систематично оновлюваним на основі як класичних теорій [1], так і сучасних позицій та поглядів окремих методик, педагогічної науки в цілому. Сутність концептуального погляду на актуальність проблеми навчання географії в модульній системі (МС) навчання полягає в тому, що вона розглядається як:

— формування творчої, активної, толерантної особистості учня в процесі вивчення фізичної географії, як шкільного предмету, так і виховання любові до оточуючого навколишнього середовища та пізнавального інтересу до географії;

— освітню діяльність учнів, що проявляється у позитивному ставленні до процесу навчання, прагненні свідомого набуття як географічних, так і загальнонавчальних знань, умінь і навичок, формування ключових компетентностей [4, с.91] шляхом самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення під керівництвом і в співпраці з учителем.

У своїх дослідженнях ми спиралися на концептуальні ідеї, положення, розробки та моделі розвивального навчання Л.С. Виготського, В.В.Давидова, Л.В.Занкова, М.О.Матюшкіна, М.І.Махмутова, А.В.Фурмана. Під час виконання завдань ми користувалися результатами досліджень відомих педагогів та психологів щодо розвитку педагогічної творчості вчителя на основі законів психолого-педагогічної науки, акторської майстерності та риторики, а саме: І.А.Зязюна, К.С.Станіславського, К.Д.Ушинського, як необхідної ланки в розвитку творчої самобутності вчителя. Проаналізовано дослідження проблеми з питання формування знань, вмінь та навичок учнів, що проводили

С.І.Архангельський, Ю.К.Бабанський, В.П.Беспалько, Д.Н.Богоявленський, Л.С.Виготський, Л.І.Зеленська, М.І.Махмутов, М.М.Скаткін, Н.Ф.Тализіна за умов різних педагогічних технологій та освітніх напрямків. Опирались на положення і особливості різних педагогічних систем і технологій, особливо особистісно-орієнтованих технологій навчання на основі досліджень Н.М.Буринської, О.І.Киричука, Є.С.Полат, Ю.І.Мальованого, А.В.Фурмана, І.С.Якиманської, О.Г.Ярошенко, що ґрунтуються на теоретичних засадах сучасних інноваційних дидактичних ідей, теорій та концепцій, рекомендацій вітчизняних і зарубіжних дидактів та психологів. Проблема модульного навчання у вітчизняній освіті знайшла свою реалізацію в дослідженнях вітчизняних науковців та вчителів-практиків. Проблема модульної організації процесу та результативності модульного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах та закладах освіти нового типу – ліцеях, гімназіях у наукових працях І.І.Бабина, О.І.Калугіна, В.І.Сарани, Н.М.Ситнікової, П.І.Сікорського. Питання системності контролю навчальних досягнень учнів у процесі модульного навчання, модульно-рейтингового контролю учнівських компетентностей в працях В.М.Белих, З.І.Кучер, О.Ю.Гудима, Л.М.Романишиної. Питання формування соціокультурного простору середнього навчально-виховного закладу, що працює в МС навчання в дослідженні В.О.Комісарова. Організація творчої самостійної роботи учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів у модульному навчанні в дослідженнях О.М.Лазаревої. Дидактичні засади проектування модульно-розвивальних занять у загальноосвітній школі (управлінський та дидактико-технологічний аспекти) в працях В.В.Мельник і таке інше. Проте формування географічних знань учнів основної школи не було предметом спеціальних досліджень названих вище науковців. Аналіз шкільної практики показав недостатній рівень використання засобів інноваційних технологій у навчально-виховному процесі з географії. Основою дослідження виступає інноваційна педагогічна діяльність, необхідними складовими якої є:

— теорія та методика створення інноваційного програмно-дидактичного забезпечення навчально-виховного процесу з географії материків і океанів;

— технологія наукового проектування та практичного втілення в географічну освітню практику МН;

Вивчення географії в основній школі за умов використання технології модульного навчання сприятиме підвищенню рівня предметних (географічних) компетенцій учнів (знання, вміння, навички, ставлення) за умови:

- послідовної реалізації принципів модульної технології навчання;
- впровадження організації навчальної діяльності учнів із дотриманням основних етапів модульного навчання, розроблених у сучасній дидактиці;
- визначення рівня особистісного потенціалу учнів за допомогою прогресивних психолого-діагностичних технологій Г. Айзенка К. Юнга, Ю.З. Гільбуха, А.М. Єрмоли та ін.;
- створення та впровадження програмно-методичного забезпечення навчання географії материків в умовах модульної технології.

Методика досліджень. Для розв'язання поставлених завдань

використано комплекс таких методів дослідження:

- *теоретичні*: аналіз теоретичних засад досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній літературі, опрацювання досвіду вітчизняних та зарубіжних науковців і вчителів з метою вибору напрямків дослідження; моделювання за принципами модульного навчання;

- *емпіричні*: методи збирання інформації – опитування, бесіди, спостереження, узагальнення, колективні обговорення, тестування та анкетування учнів.

Результати досліджень. Нами запропоновано і встановлено результативність використання модульної технології навчання як сукупності психолого-педагогічних методів і заходів, дидактичних прийомів і засобів та інформаційно-технологічної бази у поєднанні з педагогічною майстерністю викладача, спрямованих на розвиток позитивної “Я-концепції” всіх учасників навчально-виховного процесу задля досягнення певної дидактичної мети. Аналіз передового педагогічного досвіду, накопиченого загальноосвітніми навчальними закладами, свідчить про те, що в сучасній українській школі як і в школах зарубіжжя широко впроваджується педагогічна практика використання сучасних інноваційних технологій навчання з метою підвищення ефективності уроку. Результати дослідження свідчать, що серед них значне місце посідає технологія модульного навчання.

Дослідження показало, що педагогічна проблема модульного навчання з фізичної географії материків і океанів явище в педагогіці та методиці не нове, але недостатньо вивчене та методично забезпечене в умовах сучасного реформування освіти в Україні взагалі та шкільної географічної освіти зокрема.

У процесі експериментальної роботи виявлено та досліджено психолого-педагогічну та методичну проблему, визначено та теоретично обґрунтовано дидактичні засади впровадження у шкільну практику навчання географії материків і океанів технології модульного навчання за умови використання експериментально розробленого пакету програмного дидактичного забезпечення.

Реальним підґрунтям для науково-теоретичної розробки, методичного опрацювання та впровадження в практику шкільної географічної освіти технології модульного навчання або окремих її елементів були теоретичні, науково-методичні праці, проведені наукові дослідження, що пов’язані з вивченням теорії та практики використання технології в середній загальноосвітній школі.

Вивчення шкільного курсу географії материків і океанів в основній школі засобами МТ сприяє підвищенню якості формування ключових компетентностей та предметних компетенцій, навичок самоосвіти та саморозвитку учнів. Упродовж експериментальної роботи нами послідовно, цілеспрямовано, узгоджено, методично грамотно здійснювались мета, принципи та основи технології модульного навчання та його програмно-методичне забезпечення у пакеті з шести компонентів.

Стратегія модернізації освіти передбачає поліпшення її якості. Одним із шляхів оновлення змісту освіти є впровадження компетентнісного підходу до

організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах. Зміну в організації навчально-виховного процесу може забезпечити якісне та методично-правильне використання сучасних освітніх технологій, в тому числі й технології модульно-розвивального навчання та модульно-рейтингового контролю навчальних досягнень учнів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми впровадження модульної технології у навчання шкільних курсів географії. У процесі дослідження виявлено ряд проблем, що потребують подальшої розробки, вивчення та вдосконалення методики викладання географії засобами модульної технології. Упровадження цієї технології у старших класах допоможе підготувати сьогоднішнього випускника, майбутнього студента вищого навчального закладу до навчання в умовах модульних підходів Болонської декларації.

Висновки. Отже, впровадження модульних технологій навчання в життя та практику сучасної школи гальмується відсутністю чітко окресленої інноваційності та експериментально-дослідних напрацювань; в сучасній дидактиці існує велика кількість методів навчання, які не організовані в освітні технології, що знижує ефективність та практичну результативність їх педагогічної взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гронько О. Самооцінка учнів – засіб пізнавальної самостійності // Рідна школа. – 1998. – № 7 – 8. – С. 58 – 60.
2. Кобернік С.Г. Географія материків і океанів: підручн. для 7 кл / С.Г.Кобернік, О.Я.Скуратович. – К.: Навч. книга, 2002. – 319 с.: іл., карти.
3. Коваленко Р.Р. Використання комп'ютера на уроках географії // Краєзнавство. Географія. Туризм. - № 25. – серп. – 2003 р. – С. 12 – 14.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.